

ZAHRADA - PARK - KRAJINA

XXIX. ročník

2/2019

TÉMA: KVĚTINY Květiny a bylinné patro kolem nás | Interaktivní experimentální zahrada na FZKI SPU v Nitre | Hummelo – soukromý trvalkový ráj Pieta Oudolfa | Květinový záhon ve veřejném prostoru | Zkušenosti s použitím květin ve Zlíně | Trvalkové výsadby ze suchomilných rostlin | The Path: Show světového formátu

SPOLEČNOST PRO ZAHRADNÍ
A KRAJINÁŘSKOU TVORBU

Interaktívna experimentálna záhrada na FZKI SPU v Nitre

Dagmar Hillová, Viera Šajbidorová

Ing. Dagmar Hillová, PhD.
absolventka Fakulty záhradníctva a krajinného inžinierstva SPU v Nitre v študijnom programe Záhradníctvo, odborná asistentka na Katedre biotechniky zelene, FZKI SPU v Nitre.

Ing. Viera Šajbidorová, PhD.
absolventka Fakulty záhradníctva a krajinného inžinierstva SPU v Nitre v študijnom programe Záhradná a krajinná architektúra, odborná asistentka na Katedre biotechniky zelene, FZKI SPU v Nitre.

Interaktívna experimentálna záhrada je živou učebnicou bylín a ich kompozícií vybudovaná v priestoroch Fakulty záhradníctva a krajinného inžinierstva Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre (FZKI SPU v Nitre). Spája výhody zážitkového vzdelávania a elektronického vzdelávania. Celý proces tvorby záhrady, t.j. projekcia, realizácia, nastavenie manažmentu a kontrola rozpočtu, bol realizovaný výhradne formou praktického vzdelávania študentov. Realizácia záhrady ako aj konfrontácia so zrealizovaným dielom umožnila študentom zúčastneným na experimentálnej praktickej výučbe získať širokú paletu skúseností, schopností a zručností.

FZKI SPU v Nitre od svojho založenia v roku 1995 zabezpečuje vzdelávanie študentov v problematike koncipovania bylinných kompozícií. Katedra biotechniky zelene ako mladé pracovisko sa od svojho vzniku potýkala s problematikou tvorby kvalitných vzdelávacích pomôcok. Nedostatočné portfólio praktického vzdelávania bolo spočiatku zabezpečené organizovaním jednorázových exkurzií, spracovaním databázy fotodokumentácie (diapozitívov) a postupným budovaním demonstračných plôch pre Záhradnú a krajinnú architektúru v objekte Botanickéj záhrady SPU v Nitre. Konečným presťahovaním Katedry biotechniky zelene do priestorov Pavilónu Architektúry na Tulipánovej ulici v Nitre bol zahájený nový proces budovania Vzorkovnice okrasných bylín vo vlastných priestoroch, ktorému ale chýbal jasný koncept. Za ostatných 15 rokov sa Katedra biotechniky zelene sústredila hlavne na informatizáciu a digitalizáciu vzdelávania formou tvorby e-kurzov v prostredí LMS Moodle. Inovácie vo vzdelávaní ale nedostatočne pokryli potrebu praktického vzdelávania. Spojiť výhody zážitkového vzdelávania na reálne vysadených plochách, aj keď s časovo obmedzenou prístupnosťou, naopak s ľahko dostupným e-vzdelávaním v čase aj priestore, sa stalo novou víziou organizácie vzdelávania na Katedre biotechniky zelene. Vízia bola spracovaná do projektovej podoby a úspešne predložená k financovaniu Kultúrnej a edukačnej grantovej agentúry (KEGA) MŠVVaŠ SR pod názvom Interaktívna experimentálna záhrada (číslo projektu 0355SPU-4/2016).

Koncepcia Interaktívnej experimentálnej záhrady na FZKI SPU v Nitre

V rámci ateliérového predmetu Tvorba v sadovníckom kvetinárstve sa v akademickom roku 2015/16 vytvoril priestor na spracovanie zadania 'Interaktívna experi-

mentálna záhrada – členenie plôch', zameraného na členenie a tematickú nadväznosť plôch vzorkovnice okrasných bylín. Hlavným cieľom zadania bolo spracovanie konceptu diferencovaných peších okruhov, zhromažďovacích plôch a lokalizácia posedení v rámci riešeného priestoru. Pod vedením gestorov záhrady (Dagmar Hillová, Viera Šajbidorová) bola vypracovaná projektová dokumentácia členenia výsadbových plôch a chodníkov. Jednotlivé výsadbové plochy boli koncipované v pravidelných geometrických tvaroch (obdĺžnik a štvorec), nepravidelne usporiadaných tak, aby umožnili flexibilnú voľbu trasy v závislosti od aktuálneho užívania záhrady – pomalé prechádzky umožňujúce štúdium, rýchly prechod záhradou, cieľená trasa k posedeniu.

V akademickom roku 2016/17 sa v rámci toho istého predmetu spracovalo zadanie 'Interaktívna experimentálna záhrada – osadenie plôch'. Hlavným cieľom zadania bolo na základe diferencovane naplánovanej koncepcie zbierky bylín spracovať plány osadenia jednotlivých segmentov záhrady. Pod vedením gestorov záhrady bola opäť finálna fáza projektovej dokumentácie následne upravená vzhľadom na aktuálny stav sadbového materiálu trvaliek v modelovej trvalkovej škôlke na FZKI SPU v Nitre, dostupnosť produkčného materiálu v pôvodnej vzorkovnici trvaliek a taktiež dostupnosť sadbového materiálu v trvalkových škôlkach. Záhrada sa tematicky rozčlenila na šesť sekcií prezentujúcich aktuálne prístupy použitia bylín v záhradno-architektonickej tvorbe: Štylizáciu prechodu z podrastu do lemového spoločenstva s prvkami monokultúrnych driftov; Štylizáciu vysoko-bylinného spoločenstva s prvkami monokultúrnych driftov; Rozvoľnenú výsadbu v štýle lúčneho porastu – blue and yellow; Štylizáciu lúčneho porastu – red and purple; Tradičnú skupinovú výsadbu s ľahkým rozvoľnením. Jednotlivé sek-

1 Pohľad do Interaktívnej experimentálnej záhrady začiatkom júla

2 Výrazné červené súkvetia *Lychnis chalconica* na pozadí trávy *Melica ciliata*

cie záhrady sú zostavené z jedného až troch záhonov. Takéto usporiadanie umožnilo prechod diferencovanými typmi výsadiel (sekcie s jedným záhonom) a zároveň možnosť ocitnúť sa iba v jednej z nich (sekcie s viacerými vysadenými záhonmi). Pozorovateľ pri prechádzke záhradou tak nie je zahľtený veľkým množstvom diferencovane odlišných výsadiel, ale naopak, ak vojde do určitej sekcie záhrady, môže ju vnímať izolovane od ostatných. V koncepte dynamicky sa meniacich výsadiel bylín nechýbajú ani kostrové dreviny (*Prunus padus* 'Nana') a živé ploty (*Carpinus betulus*). Zabezpečujú atraktivnosť záhrady aj mimo hlavnej sezóny kvitnutia bylín, zvlášť v predjarnom období, kedy manažment údržby bylinných kompozícií počíta s ich totálnym spätným rezom na úroveň pôdy.

Budovanie Interaktívnej experimentálnej záhrady

Hlavným cieľom samotného procesu budovania záhrady bolo vytvoriť priestor a podmienky na realizáciu praktických cvičení a kurzov, ktoré zabezpečuje Katedra biotechniky zelene. Harmonogram všetkých realizačných prác bol nastavený výhradne podľa harmonogramu realizácie výučby a ich samotná realizácia zabezpečená výhradne študentmi absolvujúcimi predmety na Katedre biotechniky zelene. Proces budovania záhrady vytvoril príležitosť jednak pre učiteľov – za-

traktívniť výučbu simuláciou prostredia realizačnej firmy, jednak pre študentov – získať odbornú zručnosť s uplatnením projektovej dokumentácie, s identifikáciou sadbového materiálu, s uplatnením diferencovaných prístupov v zakladaní a údržbe bylinných výsadiel a manuálnu zručnosť pri práci so záhradníckym alebo stavebným náradím. Podmienky, ktorými disponuje vzdelávacia inštitúcia typu FZKI SPU v Nitre, sú vo viacerých ohľadoch diametrálne odlišné od podmienok v realizačnej firme. Faktory, ktoré mohli fatálne ovplyvniť celý priebeh realizácie, nie sú zväčša problémami realizačnej firmy: napríklad nepružnosť v systéme obstarávania tovarov, stavebných prác a služieb alebo rozvrhom výučby viazaná pracovná (študentská) sila bez možnosti logistických posunov, napríklad z dôvodu oneskorených dodávok tovarov alebo nevhodných klimatických podmienok. Aj napriek tomu bola realizácia diela 'Interaktívna experimentálna záhrada' zahájená v zimnom semestri akademického roka 2016/2017 a záhrada dokončená a slávnostne otvorená dňa 27.9.2018. Študenti všetkých ročníkov študijných programov Fakulty záhradníctva a krajinného inžinierstva, ktorí absolvovali v akademických rokoch 2016/2017 – 2018/2019 výučbu predmetov na Katedre biotechniky zelene, pod odborným vedením učiteľov, postupne chemicky a mechanizovane zlikvidovali pôvodné porasty trávnikov. Porasty záhonov, ktoré sa na plochách nachádzali, sa stali

3 Orientačné tabule s označením záhonov IEZ 1 až IEZ 10 slúžia zároveň ako jednoduché dizajnové prvky

4 Letecký pohľad na záhradu

5 Kostru záhrady tvoria solitérne listnaté stromy (*Prunus padus* 'Nana')

zdrojovým materiálom na produkciu vlastnej sadby trvaliek, ktorú študenti dopestovali v priestoroch modelovej škôlky na fakulte. Po odstránení pôvodného automatického závlahového systému boli vytýčené jednotlivé segmenty záhrady a položené rozvody nového závlahového systému. Jednotlivé segmenty záhrady boli vymedzené položením obrúb z terasových dosiek. Zvýšenie životnosti dosiek bola zabezpečená ich namorením a izolovaním od okolitého substrátu hydroizolačnou nopolovou fóliou. Z dôvodu terénnych nerovností bola do vytýčených segmentov záhrady nanosená vrstva kompostovej zeminy vo výške 10–35 cm a do chodníkov navrstvený štrk frakcie 8/16 vo výške 10–20 cm. Z dôvodu neštandardného originálneho systému zavlažovania (zatopenie záhonov a postupná infiltrácia závlahovej vody pôdnym horizontom) bol povrch záhonov po výsadbe kostrových drevín (*Prunus padus 'Nana'*) a živých plotov (*Carpinus betulus*) dokonale urovnávaný. Výsadba jednotlivých segmentov záhrady bola realizovaná podľa vypracovaných výsadbových plánov a pozostávala z výsadby 1 325 ks trvaliek, 3 650 ks cibuľových a hlúznatých rastlín, 300 ks letničiek a zelenín.

Študenti boli počas prvých týždňov realizačných prác učiteľmi intenzívne vedení. Postupne, ako sa zvyšoval počet odpracovaných hodín na budovaní záhrady, sa zreteľne menil aj ich postoj k práci. Čoraz častejšie vstupovali do diskusií, nabrali istotu vo vlastné praktické schopnosti

a zručnosti a odvahu nieť zodpovednosť za vlastné rozhodnutia ovplyvňujúce budovanie záhrady. Realizačný proces tvorby Interaktívnej experimentálnej záhrady sa stal pozitívnym príkladom tímovej spolupráce učiteľov a študentov navzájom, a tak vytvoril jedinečnú príležitosť pre nastavenie kvalitných profesionálnych vzťahov medzi učiteľmi a absolventami fakulty aj v budúcnosti.

Začlenenie záhrady do procesu vzdelávania

Dokončené dielo 'Interaktívna experimentálna záhrada' je v správe Katedry biotechniky zelene, pod garanciou Ing. Dagmar Hillovej, PhD. (reálne vysadená platforma záhrady) a Ing. Viery Šajbidorovej, PhD. (virtuálna platforma záhrady, www.interaktivnazahrada.sk). Samotný realizačný proces tvorby záhrady vytvoril jedinečnú príležitosť pre získanie mnohých zručností v súvislosti s plánovaním a diferencovaným prístupom k zakladaniu bylinných výsadiel. Vybudovaná záhrada otvára aj ďalšie možnosti realizácie praktického vzdelávania študentov. Nezostane iba vo svojej konečnej a nemenej verzii predstavenej pri jej slávnostnom otvorení. Naopak, bude sa dynamicky vyvíjať pod vplyvom kreatívneho zmyšľania a sebarealizácie jednotlivých študentov a tak poskytne opäť priestor na nadobudnutie praktických zručností, hlavne v manažmente a revitalizácii bylinných kompozícií.

6 Papierové vrtule v pastelových farbách príjemne doladili jesenné tóny v záhonoch

7 Gestorky záhrady Dagmar Hillová a Viera Šajbidorová so zástupcami študentov, ktorí sa významne podieľali na budovaní IEZ

Záhrada ako platforma celoživotného vzdelávania

Už od fázy jej budovania sa Interaktívna experimentálna záhrada stala súčasťou prezentačného portfólia Fakulty záhradníctva a krajinného inžinierstva SPU v Nitre. Slávnostným otvorením záhrady, so sprievodným programom zameraným na prezentáciu zručností a skúseností nadobudnutých študentmi počas štúdia sa fakulta otvorila širokej odbornej a laickej verejnosti z jej najbližšieho okolia. Plánované pravidelné 'Debaty v záhrade', kedy budú brány záhrady opäť otvorené verejnosti, dávajú priestor na rozvoj komunikačných zručností študentov prezentujúcich vlastné skúsenosti a praktické zručnosti a zároveň priestor na vzdelávanie všetkých návštevníkov záhrady. Interaktívna platforma záhrady sprístupňuje odborné informácie všetkým, ktorý majú záujem o celoživotné seba-vzdelávanie v problematike tvorby bylinných kompozícií.

Záver

Interaktívna experimentálna záhrada sa stala pilotným experimentom, ako realizovať praktické vzdelávanie študentov na Fakulte záhradníctva a krajinného inžinierstva SPU v Nitre. Vzdelávací experiment bol pozitívne prijatý nielen jej odbornými garantmi záhrady, t.j. učiteľmi Katedry biotechniky zelene, ale aj realizátormi, t.j. študentmi absolvujúcimi odborné predmety na Katedre biotechniky zelene. Poskytla priestor na získanie zručností v súvislosti s pláno-

vaním a zakladaním bylinných výsadiieb, zručností v maňazmente a revitalizácii bylinných kompozícií ako aj komunikačných zručností študentov prezentujúcich vlastné skúsenosti odbornej a laickej verejnosti. Interaktívna experimentálna záhrada sa stala súčasťou prezentačného portfólia Fakulty záhradníctva a krajinného inžinierstva SPU v Nitre, platformou celoživotného seba-vzdelávania v problematike tvorby bylinných kompozícií a v neposlednom rade miestom relaxu pre študentov a učiteľov fakulty.

Resumé

Interactive Experimental Garden at Horticulture and Landscape Engineering Faculty in Nitra

The Interactive Experimental Garden represents a dynamic textbook of plants and their compositions which has been built in the premises of the Horticulture and Landscape Engineering Faculty of the Slovak University of Agriculture in Nitra. It combines the advantages of experience education with the electronic one. The overall process of garden design, i.e. the project, its creation, management setting and budget control, have been executed solely through students' practical lessons. The garden design as well as the confrontation with the finished works has enabled the students to participate in the experimental and practical education in order to acquire a wide variety of experience and skills.

Foto Andrea Cuperová (1, 2, 3, 5, 6) a Martin Pikalík (4)

